

Beogradska filharmonija
Sezona 2021/22
Baš smo vas se uželeli

Petak, 17. decembar 2021.

Danijel Rajskin
Letisija Moreno, violina

Hoakin Turina
Procesija Rosija, op. 9

Trajanje: oko 19 minuta

Astor Pjacula
Četiri godišnja doba Buenos Ajresa

Jesen
Zima
Proleće
Leto

Trajanje: oko 25 minuta

Gija Kančeli
NU.MU.ZU (Ne znam)

Trajanje: oko 22 minuta

Sergej Prokofjev
Zaljubljen u tri narandže, simfonijska svita op. 33bis

Čudaci – Vivo
Čarobnjak Čelio i Fata Morgana igraju karte – Allegro moderato
Marš – Tempo di Marcia
Skerco – Allegro con brio
Princ i princeza – Andantino
Let – Allegro

Trajanje: oko 15 minuta

Umetničku poetiku španskog kompozitora i pijaniste **Hoakina Turine** (1882-1949) karakteriše kombinacija romantičarskih i impresionističkih elemenata, i španskih folklornih idioma. Njegov opus obuhvata različite muzičke žanrove, a među najpoznatija ostvarenja ubraja se Turinina prva orkestarska kompozicija, simfonijska poema *Procesija Rosija* (*La Procession del Rocio*). Ovo delo Turina je komponovao ubrzo po završetku studija 1913, a iste godine ga je premijerno izvela Madridska filharmonija sa tolikim uspehom da je na licu mesta ponovljena u celosti. Premijera *Procesije Rosija* pozicionirala je Turinu kao jednog od najznačajnijih španskih kompozitora.

Originalna partitura sadrži prateći tekst u kojem autor opisuje atmosferu kompozicije. Turina daje egzotičan i slikovit portret starog običaja koji se svakog leta odvija u njegovoj rodnoj Sevilji: u slavu bogorodici Rosio, povorka hodočasnika odlazi u seviljsko predgrađe Trijanu. Delo se sastoji iz dva povezana odseka koje karakteriše tipično španski folklorni prizvuk. Prvi deo donosi scene svečanog raspoloženja i različitih pesama i plesova, dok drugi predstavlja samu procesiju – ceremonijalni marš prožet religijskim himnama. Kraj povorke hodočasnika najavljuju crkvena zvona, nakon čega trube sviraju špansku kraljevsku himnu.

Čuveni Vivaldijev ciklus bio je inspiracija za druge autore koji su u sličnoj formi dali svoje viđenje godišnjih doba. Argentinski majstor *novog tangoa* (kombinacije klasičnog tanga sa elementima džezza i muzičkog jezika XX veka), **Astor Pjacula** (1921-1992) komponovao je ***Četiri godišnja doba Buenos Ajresa*** između 1965. i 1970. godine. Originalni sastav koji čine violina, klavir, gitara, kontrabas i bandoneon, je od 1996-1998. godine, ruski kompozitor Leonid Desjatnikov priredio za solo violinu i gudački orkestar, i danas je ova verzija najčešće zastupljena na koncertnom repertoaru.

Osim naslova, Desjatnikov je izmenio formu tako da bude nalik Vivaldijevoj trostavačnoj strukturi, uz upotrebu njegovih citata. Zanimljivu konekciju napravio je, na primer, umetnuvši citat Vivaldijeve *Zime* u stav Pjacolinog *Leta*. Na taj način je povezoao različita geografska podneblja sa kojih dva kompozitora potiču – u vreme kada je u Argentini leto, u Italiji je zima.

Gruzijski kompozitor **Gija Kančeli** (1935-2019) dobio je porudžbinu od strane Belgijskog nacionalnog orkestra i Simfonijskog orkestra iz Sijetla, da napiše delo koje će biti izvedeno povodom njegovog osamdesetog rođendana, 2015. godine. Delo izražava kompozitorovu borbu sa razumevanjem koncepta nasilja, i nadanja za bolju budućnost.

Nu.Mu.Zu znači *Ne znam* na sumerskom, jeziku koji više ne postoji, a upotrebljavao se u oblasti Mesopotamije, ili današnjeg Iraka. Kančeli je o delu rekao: *Iluzije da znam nešto, postepeno su nestajale i ispostavilo se da sam, približavajući se osamdesetoj godini i živeći život pun kontradikcija – potpuno zbunjen. Ono što se dešava u svetu, postepeno, korak po korak, uništava poslednju nadu u mojoj svesti, a bez nje, za sve nas, život gubi smisao. „Ne znam“ šta će se desiti u budućnosti. Ipak, iako sam izgubio nadu, i dalje sanjam o svetu u kome fanatizam, verski konflikt i nasilje više nisu dominantne strukture svetskog poretka.*

Nu.Mu.Zu je premijerno izveden 16. oktobra 2015. godine u *Palati lepih umetnosti* (BOZAR) u Briselu, pod upravom Andreja Borejka (Belgijski nacionalni orkestar), a potom i u Sijetlu, 5. novembra iste godine, kada je dirigovao Ludovik Morlo (Simfonijski orkestar iz Sijetla).

Svestrana umetnička ličnost **Sergeja Prokofjeva** (1891-1953) obeležila je muzičku scenu u periodu između dva svetska rata. I danas se njegovo ime posmatra kroz prizmu izuzetnog spoja kompozitora, pijaniste i dirigenta.

Temeljno obrazovanje koje je Prokofjev dobio kao dete od majke i nastavio na Konzervatorijumu u Petrogradu, omogućilo mu je da se oproba u mnogim žanrovima. Posle revolucije je svoje srednje godine proveo u SAD-u, Nemačkoj i Francuskoj, da bi se 1936. vratio u domovinu i do kraja života borio sa birokratama koje su uređivale režimski muzički život. Komponovao je veliki broj značajnih dela, ali poseban segment njegovog opusa predstavlja muzika za scenu. Iz uspešne saradnje sa Djagiljevim i *Ruskim baletom* rođeni su *Lakrdijaš*, *Čelični korak* i *Bludni sin*. Iako je imao najveće interesovanje za žanr opere, njegova dela nisu imala veliki uspeh. Posle mladalačkih ostvarenja *Kockar* i *Ognjeni anđeo*, u zrelim godinama su nastale dve opere: *Zaljubljen u tri narandže* – najpoznatija i jedina koja je doživela relativan uspeh tokom njegovog života, i *Rat i mir* – najambiciozniji projekat Sergeja Prokofjeva.

Zaljubljen u tri narandže je satirična, bufo opera nastala 1919, a premijerno izvedena 1921. godine u Čikagu, sa kompozitorom za dirigentskim pultom. Bez znanja engleskog jezika, a strahujući od mogućeg odbacivanja dela od strane publike zbog ruskog jezika, Prokofjev je prvobitnu verziju komponovao na francuskom. Tekst je preveden sa originalnog ruskog libreta, nastalog prema komadu italijanskog pisca Karla Gocija u tradiciji *commedia-e dell'arte*. Osrednji uspeh premijere je doveo do obustavljanja daljih izvođenja sve do 1949, kada je kompanija Gradske opere Njujorka sa uspehom doprinela ponovnom susretu publike sa ovim delom. Priča ispunjena mešavinom bajke, humora i satire imala je veliki uticaj na Prokofjeva, koji je samostalno priredio orkestarsku svitu od najzanimljivijih simfonijskih delova operске partiture. Svita je premijerno izvedena 1926. u Bostonu. Operski libreto *Zaljubljen u tri narandže* govori o princu koji boluje od hipohondrije, a jedini lek je da se nasmeje. Veštica Fata Morgana ga proklinje da će se zaljubiti u tri narandže, te on kreće u potragu za njima. Svita započinje defileom Čudaka iz operskog prologa, za kojom sledi igra karata čarobnjaka Čelija i Fata Morgane u podzemnom svetu. Najpopularniji odlomak iz cele opere je *Marš*, koji je u aranžmanu za solo violinu dugo bio omiljeni komad za *bis* Jaše Hajfeca. To je muzika sa zabave u prinčevu čast za kojim sledi efektan *Skerco*. Lutajući pustinjom, Princ nailazi na pomorandže iz kojih izlaze tri princeze. Prve dve umiru, a treća izvodi romantični ljubavni duet sa Princem. Poslednji stav donosi smrt Fata Morgane.

mr Asja Radonjić